

Božidar Ivanišević

BOŽIDAR IVANIŠEVIĆ (1920-2012), jedan od najistaknutijih stvaralaca crnogorske narodne muzike, autor je i dvije pjesme koje su nezaobilazan dio repertoara klapa. To su *Boko moja mila* i *Od Igala do Ulcinja*. Uvrstili smo obje ove pjesme u našu zbirku, kao i ova sjećanja na velikog umjetnika koji je crnogorskoj narodnoj pjesmi poklonio izuzetno vrijedno muzičko blago. Kada je, dirnut nostalgijom za Bokom i crnogorskim primorjem pisao ove pjesme, njihov autor ih svakako nije zamislio kao klapske pjesme. Međutim, prave vrijednosti u muzici su uvijek inspiracija i uvijek nađu neki svoj interesantan put do zahvalne publike, tako i ove dvjekompozicije.

Pjesmu *Boko moja mila*, za klapu *Bokeljski mornari* i mali orkestar (mandolina, gitare i bas) priredio je upravo Nikša Čučić raspisavši je za višeglasovnu klapsku izvedbu. I danas je na repertoaru ove i drugih klapa iz Boke. *Od Igala do Ulcinja* je prošle godine otpjevala klapa *Assa voce*, upravo na našem peraškom festivalu.

Za gospodina Božidara me vezuje ona vrsta tihih prijateljstava tipičnih za Kotor: poštovanje ne samo prema djelu velikog interpretatora, već ona iskrena radost susreta, duboko poštovanje prema gospoštini, ljudskoj toplini i vedrini duha koja je je iz njega prosto zračila. A on opet, kao i svi stariji, znaju sve o tebi, tvojoj porodici – *“naša mala mista”*.

Prvi susret je bio kasnih 60-tih, kada je poznati sportski komentator Bratislav Kokolj došao sa već čuvenim pjevačem crnogorskih narodnih pjesama u salu kotorske vijećnice, u kojoj je naš sastav *Biseri Boke* vježbao i održavao čuvene igranke tog doba. Svirali smo *Bitlse*, talijanske hitove sa Sanrema i one sa radio-Luxemburga međutim nikada narodnu muziku! Ali kako je to uz Božidara bilo lako! U 15-tak minuta nam je napisao akorde, otpjevao solo dionice za klavijature koje su već tada pritiskom na registar dobile zvuk harmonike, bas i ritam su bili relativno jednostavni. Do tada je Božidar sve to pjevušio, onako u kvarat glasa, tako da zapravo još nijesmo čuli pravu interpretaciju. I onda, kada smo nakon nekoliko repeticija sastavili pristojnu orkestraciju, zaorio se taj čudesni glas, moćan, pun, razoran kada je trebalo i lirski emotivan u pjesmama koje dodiruju dušu... Ostali smo nekoliko sati, B. Kokolj je oduševljeno snimao nekoliko pjesama koje smo tu, na prima vistu izveli, i u nekom zanosu govorio – „*Odlično! Sve ovo ide ovako na radio!*“.

Drugo sjećanje je tužnije: početkom 90-tih na kotorskoj pjaci susrećem vrlo vitalnog čika Božidara i pitam ga kako mu je u Sarajevu? *Ma ne boj se, živim u zgradi kao onaj Balaševićev soliter, najbolje komšije su mi raznih vjera i nacija, volimo se i cijenimo kao braća - takvo ti je Sarajevo! Srediće se to, ne brini!*- bio je uvjeren Božidar kao i svi dobri i plemeniti ljudi... Nekoliko godina poslije, sreo sam ga potresenog- Sarajevo je napustio. Vratio se u mir i pitominu Boke koja zna da čudesno potisne tužno i ružno i vrati vedrinu života i osmjeh. Baš kao i velikom i dragom Božidaru Ivaniševiću. (Milan Kovačević)

Iz bogate biografije Božidara Ivaniševića, objavljenoj na portalu „*Analitika*“ sa sjećanjima iz knjige Božidarevog sina Gorana, *Kad prošetah Crnom Gorom*, donosimo samo djelić isječaka iz zanimljivog života ovog crnogorskog stvaraoca.

"Božidar Ivanišević se rodio 31. decembra 1920. godine na Cetinju, u porodici Donjokrajca Đura Krstova Ivaniševića i Marice rođene Nikolić iz Dobrote. Školu prvo pohađa na Cetinju, pa u Senti, Subotici i Božidar je završio tri razreda osnovne škole na Cetinju, dok je IV razred i malu maturu završio u Senti. Maturirao je na Gimnaziji na Cetinju.

U mladosti je bio vrlo dobar sportista: fudbaler u Senti, prvak Vojvodine u trčanju na 100 m., uspješan i u skoku u vis, troskoku, čak u stonom tenisu. Ipak, prevlađaće muzika: od svoje muzikalne majke učio je stare crnogorske pjesme. Istu je sklonost pokazivao i nakon preseljenja u Vojvodinu. Božidar je lijepo pjevao dalmatinske pjesme i nastupao zajedno s Branislavom - Branom Martinovićem, koji je svirao gitaru. Nastupali su na plesnjacima, a kasnije je Božidar i samostalno nastupao. Godine 1937.-1938. bio je član društva „Budućnost“ u kulturnoj sekciji, gdje je glumio u komadima s pjevanjem, kao što je „Djevojačka kletva“.

Godine 1940. postao je član SKOJ-a i bio omladinski rukovodilac. Od 13. jula 1941. sudjelovao je u Narodno-oslobodilačkom pokretu, kao pripadnik Cetinjske čete Lovćenskog odreda, sa zadatkom u pozadinskomu štabu na Cetinju. Uhapšen od Italijana, robijao je u cetinjskomu zatvoru, gdje je obolio na pluća i postao trajni invalid.

Po izlasku iz zatvora, nakon nekog vremena se prebacio u Hrvatsku. Godine 1944, u Zagrebu, počeo je da piše pjesme za horove. Kao pripadnik Jugoslavenske armije, od maja do oktobra 1945. uključio se u kulturno-prosvjetnu sekciju i pjevao u horu Prve armije. Pjevanje je usavršavao oko godinu dana kod profesora Fritza (Miroslava) Lunzera i Draga Hržića. Godine 1947. zapjevao je na Radio Zagrebu, gdje je primljen kao solista za zabavnu i narodnu muziku. Pjevao je prvenstveno narodne pjesme, među kojima naročito stare crnogorske pjesme. Bili su to prvi snimci crnogorskih narodnih pjesama na radio talasima poslije II svjetskoga rata.

Slijedi zatim bogata karijera velikog pjevača narodnih pjesama. Godine 1951. započeo je snimati gramofonske ploče, ukupno njih dvadesetak. Na prijedlog profesora i dirigenta Slavka Zlatića, prešao je u Državni narodni ansambl narodnih igara „Lado“ kao solist, što nije uspjelo nikome prije ni poslije njega. Nastupao je sa starim pjesmama bez muzičke pratnje. U stilskom i izražajnom pogledu uzori su mu bili Vuka Šeherović i Rešad Bešlić. Gostovao je i u Sovjetskomu Savezu s muzičkim ansamblom „Montenegro 5“, kao i u Kursalu u Bernu u Švicarskoj. Sudjelovao je na jugoslavenskim festivalima „Beogradsko proleće“ i na Ilidži, i osvojio dvije prve nagrade. Godine 1963. i 1968. gostovao je u Sjedinjenim Američkim Državama, a 1976. i u Kanadi.

Oslanjajući se na najbolje tradicije crnogorskoga izvornog melosa komponovao je veći broj pjesama s različitom tematikom.

Pero Gotovac urednik *Jugotona* napisao je na jednoj od najznačajnijih ploča Božidara Ivaniševićam, naslovljenoj „*Kad prošetam Crnom Gorom*“, sljedeće:

“Najznačajnija njegova (Ivaniševićeva) djelatnost je u svakom slučaju, rad na kompozitorskom odnosno stvaralačkom polju. Prikupljajući niz godina motive iz Crne Gore, ušavši duboko u sve karakteristike poezije i melosa svoga kraja, uspio je na toj osnovi stvoriti čitav niz pjesama, koje je narod vrlo brzo prigrlio i zavolio, tako da ih danas smatra svojim vlastitim. Neobično poetski tekstovi, muzički oblikovani na svoj specifičan, a opet adekvatan način, po svome sadržaju i formalnoj strukturi, čisti su odraz narodnog shvatanja i poniranja u svu etiku takvih, inače originalnih glazbeno-folklornih umjetničkih oblika. Nema sumnje da je Ivanišević, putem svog specifičnog oblikovanja i fine stilizacije uspio, pomalo opor crnogorski melos, približiti širem krugu slušateklja i učiniti crnogorsku pjesmu popularnom”. (izvor: Wikipedia)

Etnomuzikolog dr. Zlata Marjanović je prilikom promocije knjige *Kad prošetah Crnom Gorom*, dala naučni prikaz B.Ivaniševića kao pjevača, kompozitora, pjesnika ali i melografa. Izdvajamo dio tog izlaganja:

“Veći deo opusa Božidara Ivaniševića se zasniva na osobinama muzičke tradicije kontinentalnih delova Crne Gore. Među pesmama o kojima je reč postoje i one koje nisu nastale na uzorima vokalne tradicije kontinentalnih delova Crne Gore, već su potekle iz muzičke tradicije primorsko-mediteranskog kulturnog kruga. Stoga su u orkestarskoj pratnji ovih pesama mandoline, melodija ovih pesama je razvijenija, raspevanija, šireg opsega, zasnovana na sekventnom ponavljanju, često sa predudarima odozgo, a glavnoj pevačevoj liniji je pridružen još jedan prateći, ženski glas. Na snimku, to je glas Božidarove supruge Trifone. (izvor: “Montenegrina“ 18.maj.2010.)

Božidar Ivanišević je najviše djelovao na području narodne muzike tokom svog 35-godišnjeg boravka u Sarajevu. Tu je s kolegama osnovao Udruženje muzičara Bosne i Hercegovine i bio njegov prvi predsjednik tokom osam godina. Plod njihovog rada je i organizacija festivala narodne glazbe Ilidža.

U Sarajevu je radio kao rukovodilac predstavništva poduzeća „Industriaimport“ iz Titograda (danas Podgorica). Godine 1992. napustio je Sarajevo, sklanjajući se od strahota rata i vratio u Crnu Goru. Tu se trajno nastanio u svojoj kući u Prčanju, u Boki Kotorskoj. Godine 2003. dobio je Trinaestojulsku nagradu za životno djelo." (Izvor: portal „Analitika“)

